

Archeologie vanuit de lucht

Naar aanleiding van de artikelen 'de luchtfoto' en 'het gebruik van luchtfoto's in de geologie' in Grondboor en Hamer van augustus 1972, hierbij een kleine aanvulling op dit thema.

In de Franse stad Amiens vond van juli t/m november 1972 een tentoonstelling plaats onder de titel: L'archéologie aérienne en Picardie, en France, en Europe.

Deze tentoonstelling geeft een beeld van de mogelijkheden om met behulp van luchtfoto's archeologische bijzonderheden op te sporen. Met een veelvoud van foto's wordt aangetoond hoe luchtfotografie prehistorische sporen aan de vergetelheid ontrukkt en op deze wijze de archeologische kennis kan vergroten. Men ziet de luchtfoto van een grote neolithische nederzetting in de vallei van de Somme, waar de onderbrekingen van een gracht zich aftekenen als een geometrische figuur; een Romeinse stad in Bourgondië, waar de bases van de kolommen van een forum zuiver staan afgetekend; de verwoeste legerplaats uit 69 na Chr. van twee legioenen in strijd met opstandige Batavieren; het drainagesysteem uit de vroege geschiedenis, in een moerassig gebied in Engeland; het silhouet van een kasteel in Picardië, uitsluitend zichtbaar op koude dagen. Dit zijn enkele voorbeelden die duidelijk maken welk aandeel de luchtfotografie kan hebben in de archeologische wetenschap.

Het is bekend dat de fundamenten van een muur, de opvulling van een ingestorte gracht, verbrand hout, de vochtigheid minder of meer vasthouden dan het omringende terrein. Ook is bekend dat de beplanting op bepaalde tijden van de groei niet dezelfde hoogte of dezelfde nuance heeft als de omgeving. Dat de dauw tien minuten vroeger of later optrekt, dat de smeltende sneeuw vlugger of langzamer verdwijnt. Wanneer men deze onregelmatigheden op geringe hoogte en op het juiste moment fotografeert, kan men omtrekken en grondplannen waarnemen die vanaf de grond niet zichtbaar zijn.

Gedurende de laatste twintig jaar is deze herkenningmethodiek aanmerkelijk verbeterd. Afhankelijk van de bodem en de vegetatie zijn de resultaten te zien, soms op een bepaald uur, soms in een bepaald jaargetijde. Dan weer openbaart zich iets in de winter, dan weer geeft de zomertijd een interessant beeld. Vandaar, en dat blijkt uit de foto's, is het noodzakelijk een te onderzoeken gebied regelmatig te overvliegen. Een zeer droge zomer, het snel smelten van sneeuw, een gebied dat dieper wordt omgeploegd dan andere jaren, al deze elementen kunnen belangrijke gegevens aan het licht brengen.

Natuurlijk speelt ook de ontwikkeling van fijnere foto- en filmtechnieken een rol.

In de vallei van de Somme zijn op deze wijze zeshonderd villas uit de Gallo-Romeinse periode ontdekt en talloze religieuze monumenten. Sporen van wallen, omheiningen en versterkingen geven een grondpatroon van een bepaald gebied, wat van belang kan zijn voor de de economische historie.

Men kan de villa's van de Sommevallei vergelijken met die uit Bourgondië, hun verschillende grondplannen, hun plaats in het landschap. Zonder luchtfotografie zouden vele van deze vondsten en gegevens onbekend gebleven zijn.

Een groot gedeelte van het fotomateriaal, met tekst, is bijeengebracht in een speciale uitgave van de Société Préhistorique du Nord (museum Amiens) onder de titel: Détection aérienne de vestiges protohistoriques gallo-romains et médiévaux dans le bassin de la Somme. (Prijz f 23,-).

Sittard, september 1972

F. H. G. Engelen